

Prima instanță: Jud. Centru, L. Brînză
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău:
D. Manole, Șt. Nița, A.Bostan

Republica Moldova
Curtea Supremă de Justiție

DECIZIA

28 decembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecător: Iulia Sîrcu

judecătorii:

Tamara Chișca – Doneva, Iurie Bejenaru

Ion Druță, Nicolae Craiu

examinând recursului declarat de Vitalie Harti, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 26 iulie 2016, prin care a fost respins apelul declarat de Harti Vitalie, casată parțial hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 16 iulie 2015.

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Harti Valeriu către Harti Vitalie și Harti Lidia cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată,

c o n s t a t ă :

La 20 februarie 2015, Harti Valeriu a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Harti Vitalie și Harti Lidia privind încasarea împrumutului și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a invocat că, la 13 februarie 2011 a încheiat, în calitate de împrumutător, cu Harti Vitalie - în calitate de împrumutat, un contract de împrumut, prin care a oferit acestuia suma de 130 000 euro, iar Harti Vitalie și-a asumat obligația de a restitui suma împrumutului până la 13 februarie 2012 - obligație pe care nu a executat-o integral, fiind restituită doar suma de 6 000 euro, astfel încât la momentul depunerii acțiunii suma datoriei constituie 124 000 euro.

Menționează reclamantul că în vederea soluționării amiabile a litigiului, la 04 aprilie 2014 a remis în adresa părților o reclamație privind neachitarea datoriei, în care a propus părâtului să achite datoria sau să întreprindă măsuri pentru soluționarea pe cale extrajudiciară a litigiului, dovada recepționării acesteia fiind recipisa semnată de către debitor la 07 aprilie 2014, prin care părâtul s-a obligat să restituie suma împrumutului până la 30 mai 2014, însă nici această obligație nu a fost executată.

Solicită încasarea din contul părților Harti Vitalie și Harti Lidia, în mod solidar, a sumei împrumutului în mărime de 124 000 euro, a taxei de stat suportată la

depunerea acțiunii în mărime de 25 000 lei și a tuturor cheltuielilor de judecată pe care le va suporta în proces.

Prin hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 16 iulie 2015, a fost admisă parțial cererea, fiind dispusă încasarea din contul lui Harti Vitalie în beneficiul lui Harti Valeriu a sumei împrumutului în mărime de 124 000 euro, ce urmează a fi convertiți în valută națională la data executării hotărârii, și taxa de stat în mărime de 25 000 lei, în rest pretențiile au fost respinse.

Ca motiv de admitere parțială a acțiunii, instanța de fond a indicat contractul de împrumut din 13 februarie 2011, încheiat între Harti Valeriu și Harti Vitalie (f.d.9).

La 10 august 2015, Harti Vitalie a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 16 iulie 2015 (f.d.95), completat la 01 decembrie 2015 (f.d.103).

Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 26 iulie 2016 a respins apelul declarat de Harti Vitalie.

A menținut hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 16 iulie 2015 (f.d.171-176).

În motivarea soluției sale instanța de apel a indicat că, instanța de fond corect a dat apreciere la materialele cauzei și întemeiat a aplicat legislația în vigoare reieșind din circumstanțele în care au fost efectuate tranzacțiile de împrumut.

Ca urmare, argumentele apelantului nu și-au găsit confirmare, motiv din care a și fost menținută hotărârea instanței de fond.

Mai mult ca atât, instanța de apel deduce faptul că răspunderea soțului care nu a fost parte la contractul de împrumut poate surveni doar în cazul în care împrumutul a fost contractat de celălalt soț în interes de familie.

Totodată, instanța de apel mai indică faptul că, apelantul nu a prezentat probe pertinente și admisibile prin care să dovedească faptul că Harti Lidia a cunoscut despre contractarea împrumutului în cauză și nici că împrumutul primit de la Harti Valeriu a fost utilizat în interese de familie.

Or, simplul fapt al procurării imobilului în intervalele apropiate de timp cu data încheierii contractului de împrumut, nu demonstrează cert că împrumutul a fost folosit anume în achiziționarea imobilului, aceasta fiind o versiune subiectivă a apelantului, lipsită de probe veridice.

La 22 septembrie 2016 Harti Vitalie a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 26 iulie 2016 solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond (f.d. 180-185). Cu adoptarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea cererii de recurs a indicat că, aprecierea instanței de apel privind menținerea hotărârii instanței de fond este subiectivă, deoarece criteriile care stau la baza emiterii acesteia trebuie să fie obiective și imparțiale.

Menționează că, instanța de apel în mod arbitrar a apreciat circumstanțele speței, or, poziția instanței constituie o derogare de la exigențele prescrise din principiul contradictorialității în condițiile egalității armelor.

Relatează că, instanța de apel, în motivarea deciziei, nu își justifică soluția, or, cerințele acțiunii sunt neîntemeiate și urmează a fi respinse integral.

La 10 noiembrie 2016, avocatul Reșetilov Dorin în interese Lidiei Harti a depus referință la recursul declarat de Harti Vitalie (f.d. 191).

În conformitate cu art. 440 alin. (2) CPC, prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 07 decembrie 2016, recursul a fost declarat admisibil.

Examinând argumentele invocate în cererea de recurs în raport cu materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat, care urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre de admitere a cererii de chemare în judecată, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi probe.

Potrivit art. 445 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Cu referire la esența obligației, instanța de recurs menționează următoarele:

La data de 13 februarie 2011 între Harti Valeriu în calitate de împrumutător și Harti Vitalie în calitate de împrumutat a fost încheiat contractul de împrumut a banilor (f.d.9).

Obiectul prezentului act juridic îl constituia suma de bani în mărime de 130000 euro, care a fost transmisă până la momentul semnării contractului de împrumut. Termenul de scadență fiind stabilit până la data de 13.02.2012, inclusiv (f.d.9).

În acest sens, s-a stabilit că din suma împrumutată Harti Vitalie a restituit suma de 6000 euro, astfel, suma împrumutului nerambursat fiind în mărime de 124000 euro, care nu a fost restituită până în prezent.

Conform prevederilor art. 867 alin. (1) din Cod civil, prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.

Din momentul încheierii unui astfel de contract, este de înțeles împrumutul reprezintă o înțelegere (acord) conform căreia împrumutătorul se obligă să dea în proprietate împrumutatului bani sau alte bunuri fungibile, iar ultimul se obligă să restituie aceeași sumă de bani sau bunuri de același gen, calitate sau cantitate.

Conform art. 512 alin. (1) Cod civil, în virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.

În conformitate cu art. 514 Cod civil, obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.

Astfel, raportând la caz prevederile sus menționate, reieșind din constatările relatate și având în susținere dispozițiile art. 572 alin. (2) Cod civil, care reglementează condițiile generale de executare a obligațiilor și statuează că obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul

stabilit, irațional instanța de apel și instanța de fond au ajuns la concluzia netemeinicii acțiunii și respingerea acesteia, or la caz s-a stabilit incontestabil că intimații nu au restituit recurentului suma împrumutată în mărime de 124 000 euro.

Respectiv, natura obligației reiese din contractul de împrumut încheiat la 13 februarie 2011 între Harti Valeriu și Harti Vitalie.

Mai mult ca atât, instanța de recurs relevă că, pe parcursul examinării cauzei în fond, Harti Vitalie a recunoscut acțiunea.

Astfel, potrivit art.131 alin. (4) CPC, dacă o parte recunoaște în ședință de judecată sau în cadrul îndeplinirii delegației judiciare faptele pe care cealaltă parte își întemeiază pretențiile sau obiecțiile, aceasta din urmă este degrevată de obligația dovedirii lor. Recunoașterea se consemnează în procesul-verbal al ședinței de judecată. Recunoașterea expusă în scris se anexează la materialele dosarului.

Cu referire la esența obligației invocate de Harti Valeriu către Harti Lidia privind încasarea împrumutului, instanța de recurs menționează următoarele:

Contractul de împrumut încheiat la 13 februarie 2011 între Harti Valeriu și Harti Vitalie a fost contractat pentru procurarea casei de locuit comune Harti Vitalie și Harti Lidia, care la momentul încheierii contractului de împrumut erau în relații de căsătorie.

Conform art.24 alin.(1) Codul Familiei, fiecare soț răspunde pentru obligațiile proprii cu bunurile proprietate personală și cu cota-parte din proprietatea în devălmășie, care poate fi determinată de către instanța judecătorească la cererea creditorului.

Iar, potrivit alin.(2) legii sus menționate, soții răspund cu întreg patrimoniul lor pentru obligațiile care au fost asumate în interesul familiei, fie și numai de unul dintre ei, precum și pentru repararea prejudiciului cauzat ca urmare a săvârșirii de către ei a unei infracțiuni, dacă prin aceasta au sporit bunurile comune ale soților.

Totodată, Colegiu menționează că, la doar 2 luni după contractarea împrumutului, la data de 26.04.2011, în baza contractului de vânzare-cumpărare nr.3699, Harti Lidia și Harti Vitalie au procurat Bunul imobil din str. Anton Ablov nr.37, or. Codru, mun. Chișinău, număr cadastral 0131129101, ce include:

- teren pentru construcții cu suprafața de 0,06 ha, n/c 0131129.101;
- casa de locuit cu suprafața de 171,6 m² la sol și 310,3 m² suprafața totală, n/c 0131 129.101.01.

Conform extrasului eliberat de către OCT Chișinău IS Registru, bunul imobil menționat, aparține cu drept de proprietate în devălmășie lui Vitalie Harti și Lidiei Harti (f.d.17-18).

Instanța de recurs reține faptul că, prin răspunsul la interogatoriu, intimata Harti Lidia a recunoscut procurarea casei de locuit din str. Anton Ablov 37, or. Codru, mun. Chișinău în perioada - martie-aprilie 2011, precum și faptul că, cunoștea despre suma de bani pe care Harti Vitalie (la acel moment soț) a împrumutat-o de la fratele său Harti Valeriu (f.d.64-65).

Astfel, se constată, cu certitudine, că intimata Harti Lidia recunoaște pretențiile înaintate în cererea de chemare în judecată față de Harti Vitalie. Or, Harti Lidia

cunoscând despre contractul de împrumut, nu a solicitat declararea nulității acestuia, în temeiul art.216 Cod Civil și nici rezilierea lui.

În această ordine de idei, intimata Harti Lidia nu și-a exprimat dezacordul său cu actele juridice menționate în termenul obligatoriu de prescripție, fiind astfel implicit de acord cu ele. Condițiile fiind obligatorii pentru părți.

Ori, potrivit art.368 Cod Civil, oricare dintre proprietarii devălmași este prezumat a avea consimțământul celorlalți pentru efectuarea oricăror acte de conservare și administrare a bunului proprietate comună în devălmășie doar dacă legea sau contractul nu prevăd altfel.

Iar, conform art.21 alin.(4) Codul familiei, convenția încheiată de unul dintre soți poate fi declarată nulă de către instanța judecătorească, la cererea celuilalt soț, dacă se va stabili că cealaltă parte a convenției a știut sau trebuia să fi știut că al doilea soț este împotriva încheierii convenției respective. Cererea privind declararea nulității convenției poate fi depusă în termen de 3 ani din momentul când celălalt soț a aflat sau trebuia să fi aflat despre încheierea acesteia.

Ca urmare, reieșind din cele sus menționate, rezultă că, împrumutul a constituit o investiție în vederea îmbunătățirii proprietății comune în devălmășie a soților Harti Lidia și Harti Vitalie. Or, potrivit dispozițiilor Codului Familiei, împrumutul făcut pentru achiziționarea unui imobil bun comun al soților constituie o datorie comună a soților, conform art. 26 din Codul familiei, la împărțirea proprietății în devălmășie a soților, datoriile comune se împart între ei proporțional cotelor-părți ce le-au fost repartizate.

Instanța de recurs statuează că, împrumutul respectiv constituie o cheltuială făcută cu administrarea unui bun comun, în accepțiunea prevederilor Codului familiei, art.531 Cod Civil, precum și în respectarea cerințelor care se desprind din acest text de lege, respectiv: să fie vorba de o „cheltuială de administrare”, în legătură cu un bun comun, să fie „făcută” cu administrarea bunurilor comune, iar obligația să fie asumată prin act juridic de către un singur soț.

Astfel, fiind vorba de un împrumut făcut pentru cumpărarea bunului comun, actul prin care s-a creat obligația se consideră încheiat, din punct de vedere juridic, de către ambii soți, deși a fost efectiv încheiat numai de către unul dintre soți.

Aceasta în virtutea dispozițiilor art. 21 din Codul Familiei, potrivit cărora „soții, de comun acord, posedă, folosesc și dispun de bunurile comune” și oricare dintre soți, este în drept să încheie convenții, adică exercitând singur aceste, drepturi, este socotit că are și consimțământul celuilalt soț.

Prin urmare, soțul care apare în actul încheiat cu privire la administrarea bunurilor comune figurează în nume propriu și în numele celuilalt soț (art.368 Cod Civil).

Cu referire la argumentele intimaților precum că, suma împrumutului constituie obligația pecuniară exclusivă a lui Harti Vitalie și că, mijloacele financiare contractate în baza contractului de împrumut ar fi fost folosite de către Harti Vitalie în scopuri personale, Colegiu le apreciază critic și le consideră nefondate.

Se reține incontestabil faptul că, suma contractului de împrumut a fost folosită pentru plata contravalorii imobilului bun comun.

Cu referire la constatarea instanței de fond și de apel, vis-à-vis de faptul că, contractul de împrumut nu conține mențiunea referitor la scopul acestuia, Instanța de recurs relatează următoarele:

Potrivit prevederilor 867 CC nu este necesar a specificarea scopului încheierii unui contract. Or, această presupunere a instanțelor este răsturnată prin reclamația expedită intimațiilor - f.d.13,14, care conține mențiunea referitor la scopul încheierii contractului.

Mai mult ca atât, obligația solidară, nu se prezumă, ci se naște prin act juridic, prin lege sau atunci când prestația este indivizibilă - art.531 Cod Civil.

Or, potrivit Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.8 din 24.12.2010, cu privire la unele chestiuni referitoare la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației la soluționarea litigiilor legate de contractele de împrumut, atenționează că, pct. 12 - în sensul art.24 alin.(2) Codul Familiei, suma împrumutată de unul dintre soți pentru necesitățile comune se restituie, în mod solidar, de ambii soți, chiar și în cazul în care soții au divorțat.

Cu referire la argumentul precum că, în perioada anilor 2011 - 2015, Harti Lidia și Harti Vitalie au administrat două întreprinderi, care aduceau venit, precum și faptul că, soții dețineau suma de 300000 euro în safeu, Colegiu menționează următoarele:

În cadrul examinării în fond a cauzei date, Harti Lidia, a recunoscut că, a încheiat un contract de credit bancar în cadrul BC Mobiasbanca în mărime de aproximativ 100.000 euro, iar casa de locuit a fost procurată la un preț de 560.000 euro, astfel existând o diferență de 160.000 euro.

La acest capitol se mai reține și faptul că la materialele cauzei nu se regăsește careva probe ce ar atesta că soții Harti Lidia și Harti Vitalie dețineau suma de 300000 euro în safeu, acestea fiind doar declarațiile Lidiei Harti.

Mai mult ca atât, în perioada anilor 2011 -2014 Harti Lidia și Harti Vitalie au investit mijloace bănești de peste 2.000.000 lei în activitatea SRL Harvit - Pro, au procurat mijloace de transport. Or, potrivit declarației pe venit pentru anul 2012, Lidia Harti a acordat cu titlu de împrumut SRL Harvit-Pro suma de 1.580.400 lei (f.d.111-112).

În aceste condiții și având în susținere prevederile normelor invocate instanța de recurs conchide că instanța de apel și instanța de fond nejustificat a ajuns la concluzia precum că pretențiile recurentului față de Harti Lidia sunt neîntemeiate.

În consecință, raportând la caz prevederile enunțate în coroborare cu materialul probator administrat, instanța de recurs consideră drept incorectă reținerea instanței de apel și instanței de fond cu referire la faptul că nu au fost prezentate careva probe care ar combate sau ar pune la îndoială existența datoriei lui Harti Lidia față de Harti Valeriu, iar contractul de împrumut din 13 februarie 2011, semnat de către Harti Valeriu și Harti Vitalie, nu constituie dovada de încasare a împrumutului din contul ei.

În conformitate art. 94 alin. (1) Cod de procedură civilă, dacă acțiunea reclamantului a fost admisă, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului - proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

În acest context, art. 96 alin. (1) din Codul de procedură civilă prevede că, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

În sensul celor arătate este și jurisprudența CEDO care, investită fiind cu soluționarea pretențiilor la rambursarea cheltuielilor de judecată în care sunt cuprinse și onorariile avocațiale, a statuat că acestea urmează a fi respectate numai în măsura în care constituie cheltuieli necesare care au fost în mod real făcute în limita unui quantum rezonabil.

Respectiv, urmează de încasat, în mod solidar, din contul Lidiei Harti și Vitalie Harti în beneficiul lui Harti Valeriu, suma de 25000 lei, cu titlul de cheltuieli de judecată, achitate ca taxa de stat la depunerea cererii de chemare în judecată (f.d.7,8).

În conformitate cu art. 445 alin. (1), lit. b) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Harti Valeriu.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 26 iunie 2016 și hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 16 iulie 2015, emise în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Harti Valeriu către Harti Vitalie și Harti Lidia cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care:

Se admite acțiunea înaintată de Harti Valeriu către Harti Vitalie și Harti Lidia cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată.

Se încasează, în mod solidar, din contul lui Vitalie Harti și Lidiei Harti în beneficiul lui Harti Valeriu, datoria în mărime de 124000 euro (una sută douăzeci și patru mii euro), cheltuieli de judecată în sumă de 25000 lei (douăzeci și cinci mii lei).

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,
Judecătorii

Iulia Sîrcu

Tamara Chișca-Doneva

Iurie Bejenaru

Ion Druță

Nicolae Craiu